

**JAUTĀJUMI UN ATBILDES
ZEMES ĪPAŠNIEKIEM ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS
TERITORIJĀS, MIKROLIEGUMOS, JŪRAS PIEKRASTĒ,
UPJU UN EZERU AIZSARGJOSLĀS**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

**Jautājumi un atbildes
zemes īpašniekiem
īpaši aizsargājamās dabas teritorijās,
mikroliegumos,
jūras piekrastē,
upju un ezeru aizsargjoslās**

2017

Izdevumu sagatavojuši
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2017

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Izdevums sagatavots
ar Latvijas vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu

Vāka foto: no VARAM un DAP arhīva.

Šis ir jau septītais izdevums, kurā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija informē par prasībām, kas izriet no normatīvajiem aktiem un kas saistītas ar nekustamā īpašuma apsaimniekošanu mikroliegumos, īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, jūras piekrastē, upju un ezeru aizsargjoslās. Pilsnveidojoties normatīvajiem aktiem, izdevumā atjaunotas un papildinātas jau iepriekšējā izdevumā iekļautās tēmas.

Informācija sniegta kā atbildes uz biežāk uzdotajiem jautājumiem, kas grupētas tēmās – mikroliegumi, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, *Natura 2000*, finansējuma saņemšanas iespējas, ietekmes uz vidi novērtējums, kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem un par īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītiem būtiskiem postījumiem, upju un ezeru (ūdensteču un ūdenstilpju) aizsargjoslas, Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes aizsargjosla, tauvas josla. Sniegti arī norādījumi, kurp doties, lai noskaidrotu atbildes uz interesējošiem jautājumiem, kā arī saraksts ar tiesību aktiem, kas tieši vai pastarpināti nosaka dabas aizsardzības prasības.

Ceram, ka šis izdevums palīdzēs zemes īpašniekiem labāk orientēties dabas aizsardzības prasībās, rast atbildes uz neskaidriem jautājumiem, kā arī informēs par iespējām saņemt finansiālu atbalstu savas zemes apsaimniekošanai aizsargājamā teritorijā.

Šajā sērijā izdoti:

1. Jautājumi un atbildes zemes īpašniekiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, 1999.
2. Ko vēlas noskaidrot zemes īpašnieks mikroliegumos, īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, jūras piekrastē, upju un ezeru aizsargjoslās, 2002.
3. Ko vēlas noskaidrot Latvijas iedzīvotāji par *Natura 2000* – Eiropas Savienības prasībām dabas aizsardzības jomā, 2003.
4. Ko vēlas noskaidrot zemes īpašnieks mikroliegumos, īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, jūras piekrastē, upju un ezeru aizsargjoslās, 2004.
5. Jautājumi un atbildes zemes īpašniekiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, mikroliegumos, jūras piekrastē, upju un ezeru aizsargjoslās, 2006.
6. Jautājumi un atbildes zemes īpašniekiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, mikroliegumos, jūras piekrastē, upju un ezeru aizsargjoslās, 2013.

Saturs

I Īpaši aizsargājamās sugas un biotopi.....	6
II Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	7
Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēma	7
<i>Natura 2000</i> teritorijas.....	10
Aizsargājamo teritoriju izveidošana	13
Dabas aizsardzības plāni, finansējums	14
Aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi.....	17
Zemes īpašnieka pienākumi.....	19
Zemes īpašnieka tiesības.....	21
Zemes apsaimniekošana – pieejamie finansējuma avoti	22
Nodokļi, zemes kadastrālā vērtība.....	23
Īpašuma tiesību nostiprināšana zemesgrāmatā.....	23
Zemes pirkšana, pārdošana, dāvināšana, noma	24
Kompensācijas	25
III Mikroliegumi.....	28
Mikroliegumu izveidošana	28
Noteikumi, pienākumi, tiesības	29
Uzraudzība, kontrole, sodi	31
IV Ietekmes uz vidi novērtējums	32
V Ūdensteču un ūdenstilpju aizsargjoslas.....	34
VI Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes aizsargjosla	37
VII Tauvas josla.....	41
VIII Neskaidrības	43
IX Normatīvie akti.....	44
X Iestāžu kontaktinformācija.....	48

I īpaši aizsargājamās sugas un biotopi

Kas ir īpaši aizsargājamās sugas?

Īpaši aizsargājamās sugas (turpmāk – aizsargājamās sugas) ir tādas augu, sēņu, ķērpju un dzīvnieku sugas, kas Latvijā ir apdraudētas, izzūdošas, retas vai sastopamas tikai īpašās vietās. Šādu sugu aizsardzību nodrošina Sugu un biotopu aizsardzības likums. Visas īpaši aizsargājamās sugas ir uzskaitītas Ministru kabineta noteiktā sarakstā (skatīt normatīvo aktu sadaļā – izdevuma beigās). Ir arī ierobežoti izmantojamās aizsargājamās sugas. Šo sugu augus un dzīvniekus drīkst iegūt tikai ierobežotā daudzumā – tik daudz, lai neapdraudētu sugas saglabāšanos.

Kas ir biotops?

Dabiski vai cilvēka ietekmē veidojusies teritorija ar raksturīgiem savdabīgiem apstākļiem, piemēram, priežu mežs jūrmalas kāpās, slapjš melnalkšņu mežs vai gadu desmitiem pļauta un ganīta meža pļava.

Kas ir īpaši aizsargājamie biotopi?

Īpaši aizsargājamie biotopi (turpmāk – aizsargājamie biotopi) ir tādi biotopi, kas ir reti sastopami, pamazām izzūd vai ir apdraudēti.

Vai Sarkanās grāmatas sugas arī ir aizsargājamās?

Sarkanajā grāmatā ir apkopota zinātniskā informācija par retām un izzūdošām sugām. Liela daļa no šajā grāmatā minētajām sugām ir arī aizsargājamās.

Kāpēc ir jāaizsargā arī biotopi un nepietiek aizsargāt tikai sugas?

Tāpēc, ka biotops ir vesels dzīvo organismu, tajā skaitā aizsargājamo sugu, un nedzīvo faktoru (raksturīga reljefa, augsnes u.tml.) kopums, kas nevar pastāvēt vai pilnvērtīgi funkcionēt, ja kāda no tā daļām tiek iznīcināta. Tādējādi, aizsargājot biotopu, iespējams vienlaicīgi aizsargāt gan vairākas aizsargājamās sugas, gan to dzīvotnes, gan arī ģeoloģiskus un hidroloģiskus veidojumus, piemēram, alas, retas augsnes, īpašus avotus utt.

II Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēma

Kas ir īpaši aizsargājamā dabas teritorija?

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija (turpmāk – aizsargājamā teritorija) ir teritorija, kas izveidota, lai aizsargātu un saglabātu dabas vērtības, piemēram, retus vai izzūdošus putnus, dzīvniekus vai augus, to dzīvotnes, kā arī savdabīgas un skaistas ainavas, izcilus kokus, akmeņus, avotus. Aizsargājamās teritorijas atrodas īpašā valsts aizsardzībā, to platību un robežas nosaka ar likumu vai Ministru kabineta noteikumiem (skatīt normatīvo aktu sadaļā – izdevuma beigās).

Kas ir vietējas nozīmes aizsargājamās teritorijas?

Šāds nosaukums normatīvajos aktos nav minēts, bet ar vietējas nozīmes jeb pašvaldības aizsargājamām teritorijām saprotam tās, kuras savā teritorijā izveido pašvaldība. Uz tām attiecas tikai tie ierobežojumi un apsaimniekošanas noteikumi, ko pieņēmusi pašvaldība. Šajā izdevumā turpmāk stāstīsim tikai par valsts līmenī izveidotām aizsargājamām teritorijām.

Kādas aizsargājamās teritorijas ir Latvijā?

Latvijā ir astoņu kategoriju aizsargājamās teritorijas: dabas rezervāti, nacionālie parki, biosfēras rezervāts, dabas liegumi, dabas parki, aizsargājamo ainavu apvidi, aizsargājamās jūras teritorijas, dabas pieminekļi – dendroloģiskie parki un stādījumi, alejas, kā arī ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi. Aizsargāti tiek arī dižakmeņi (laukakmeņi, kuru virszemes tilpums ir 10 un vairāk kubikmetru), kā arī dižkoki – aizsargājams ir jebkurš koks, kura resnums vai augstums sasniedzis konkrētai koku sugai Ministru kabineta noteiktos izmērus.

Ar ko atšķiras aizsargājamo teritoriju kategorijas?

Tās atšķiras ar teritorijas izveidošanas mērķi un aizsardzības režīmu – atļautajām un aizliegtajām darbībām.

Dabas rezervāti ir lielākas vai mazākas teritorijas ar gandrīz neskartu dabu. Rezervāti veidoti, lai nodrošinātu dabas procesu netraucētu attīstību, tāpēc lielākoties tajos aizliegts uzturēties. Dabas rezervāta zeme parasti ir valsts īpašums.

Dabas liegumi parasti ir mazākas teritorijas, kurās tiek aizsargātas retas vai izzūdošas savvaļas augu vai dzīvnieku sugas un to dzīvotnes. Dabas liegumos ir noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi.

Dabas parkos sastopamas noteikta apvidus dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, tie ir piemēroti sabiedrības atpūtai un izglītošanai, kā arī bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai. Dabas parkos saimnieciskā darbība tiek ierobežota, taču ne tik strikti kā dabas rezervātos vai liegumos.

Aizsargājamo ainavu apvidi ir plašas teritorijas, kurās tiek aizsargāta īpaši skaista un daudzveidīga, Latvijai raksturīga kultūrvide un ainava, saglabājot šo vidi sabiedrības atpūtai un tūrisma attīstībai un pielietojot ilgtspējīgas saimniekošanas metodes.

Nacionālie parki ir plaši apvidi, kuros tiek aizsargāta daba, ainava, kultūrvēsturiskais mantojums un vienlaicīgi tiek veikta zinātniskā izpēte, izglītošana un atpūtas organizēšana.

Biosfēras rezervāti ir plašas teritorijas ar starptautiski nozīmīgām dabas un ainaviskām vērtībām; tajās dabas daudzveidība tiek saglabāta, nodrošinot teritorijas ilgtspējīgu attīstību. Latvijā ir viens – Ziemeļvidzemes – biosfēras rezervāts, kur noteikti nelieli saimnieciskās darbības ierobežojumi.

Dabas pieminekļi ir atsevišķi reti, unikāli dabas veidojumi – koki, dendroloģiskie stādījumi, alejas, ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi (alas, avoti, akmeņi, atsegumi u.tml.) – ar lielu zinātnisku, kultūrvēsturisku un estētisku vērtību. Parasti tiek aizsargāta arī to tuvākā apkārtnē.

Aizsargājamās jūras teritorijas tiek veidotas jūrā īpaši aizsargājamo biotopu un sugu, kā arī migrējošo putnu barošanās un ziemošanas vietu aizsardzībai.

Latvijā atsevišķu sugu un biotopu aizsardzībai iespējams veidot arī **mikroliegumus** (skatīt III nodaļā – Mikroliegumi).

Ko nozīmē saimniekot ilgtspējīgi?

Tas nozīmē nodarboties ar lauksaimniecību, mežsaimniecību, zivsaimniecību u.c. tā, lai resursi (auglīga augsne, vērtīgiem augiem un dzīvniekiem bagāta pļava vai mežs, upes, ezeri) nestu labumu ne tikai šodien, tos maksimāli izmantojot peļņas gūšanai, bet arī pēc gada, 5 un 10 gadiem, kā arī nākamajām paaudzēm.

Kas ir funkcionālais zonējums?

Funkcionālais zonējums ir teritorijas iedalījums zonās, kurām ir atšķirīgas prasības atļautajai teritorijas izmantošanai un apbūvei, kā arī aizsardzībai. Aizsargājamās teritorijas var iedalīt šādās funkcionālajās zonās: stingrā režīma (dabas rezervāta), regulējamā režīma, dabas lieguma, dabas parka, ainavu aizsardzības un neitrālā zona.

Nacionālajos parkos var izveidot arī kultūrvēsturisko zonu. Aizsargājamās teritorijās var noteikt sezonas liegumus.

Aizsargājamo teritoriju funkcionālās zonas nosaka, ņemot vērā darbības, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu labvēlīgus apstākļus īpaši aizsargājamo sugu un biotopu pastāvēšanai, kā arī līdzšinējo saimniecisko darbību un tās ietekmi. Katrā zonā noteiktās aizsardzības prasības, tai skaitā arī saimnieciskās darbības ierobežojumus, nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie vai individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (skatīt normatīvo aktu sadaļā – izdevuma beigās).

Kur iegūt informāciju par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām?

Dati par Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, sugām un biotopiem pieejami dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” – <http://ozols.daba.gov.lv>.

Natura 2000 teritorijas

Kas ir Natura 2000?

Tas ir Eiropas Savienības valstu aizsargājamo teritoriju tīkls, kurā katra dalībvalsts iekļaujas ar tās teritorijā izveidotajām *Natura 2000* teritorijām. Katra dalībvalsts *Natura 2000* teritoriju tīkla izveidei savā valstī var izvēlēties piemērotākās metodes. Latvijā šo tīklu veidoja uz esošo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas bāzes.

Kāpēc šāds tīkls izveidots?

Valstis ir secinājušas, ka dabas vērtību saglabāšanu nevar nodrošināt nelielā teritorijā – tikai globāla mēroga pasākumi var sniegt vēlamo rezultātu. Tāpēc ir pieņemtas vairākas starptautiskas dabas aizsardzības konvencijas, kas nosaka pasākumus dabas vērtību saglabāšanai gan pasaulē, gan atsevišķos kontinentos. *Natura 2000* tīkls ir šo direktīvu īstenošanas rezultāts – pārdomāta aizsargājamo teritoriju sistēma, kas nodrošina visu Eiropas Savienības reto un apdraudēto sugu un biotopu aizsardzību un atbilstošu apsaimniekošanu.

Kādi ir Eiropas Savienības nosacījumi Natura 2000 sistēmas izveidošanai?

Eiropas Savienība ir pieņēmusi divas direktīvas – Putnu direktīvu un Biotopu direktīvu, kas nosaka, kuras sugas un biotopi ir jāaizsargā. Lai nodrošinātu, ka katrā valstī tiek sargātas atbilstošā reģiona sugas un biotopi, visa Eiropas Savienības teritorija ir iedalīta biogeogrāfiskajos reģionos. Latvija iekļauta boreālajā (ziemeļu) reģionā kopā ar Zviedriju, Somiju, Lietuvu un Igauniju.

Vai Natura 2000 ir jauna aizsargājamo teritoriju sistēma?

Nē, *Natura 2000* nenozīmē jaunas sistēmas veidošanu. Latvijā jau bija izveidota aizsargājamo teritoriju sistēma, kas pirms iestāšanās Eiropas Savienībā tika pilnveidota atbilstoši Eiropas Savienības direktīvu prasībām. Šobrīd gandrīz visas mūsu aizsargājamās teritorijas un vairāki mikroliegumi ir iekļauti *Natura 2000* teritoriju sarakstā un kopā aizņem 11,5 % no valsts sauszemes teritorijas un aptuveni 15% jūras teritorijas.

Vai Latvijas Natura 2000 aizsargājamo teritoriju tīkls ir pilnībā izveidots?

Eiropas Komisijas speciālisti ir izvērtējuši Latvijas *Natura 2000* aizsargājamo teritoriju sarakstu un atzinuši, ka kopumā tas ir labi izstrādāts, tomēr to nepieciešams pilnveidot, jo dažu sugu un biotopu aizsardzība nav pietiekami nodrošināta.

Kas notiek, ja sugu un biotopu aizsardzība netiek nodrošināta?

Eiropas Savienības valstu pieredze rāda, ka gadījumos, kad netiek ievērotas Eiropas Savienības direktīvu prasības, Eiropas Kopienas Tiesa lemj par soda sankcijām. Soda samaksāšana neatbrīvo no pienākuma izveidot attiecīgās teritorijas.

Kā Eiropas Savienība uzzina, ka Latvijas *Natura 2000* nenodrošina pietiekamu sugu un biotopu aizsardzību?

Katra dalībvalsts regulāri sniedz Eiropas Komisijai datus par sugām un biotopiem savā teritorijā un nodrošina regulāru datu atjaunošanu. Turklāt, arī nevalstiskās vides aizsardzības organizācijas, kā arī ikviens Latvijas iedzīvotājs var informēt Eiropas Komisiju par izmaiņām vai nepilnībām sugu un biotopu aizsardzībā valstī. Pamatojoties arī uz šo informāciju, Eiropas Komisija formulē savu viedokli par sugu un biotopu aizsardzības līmeni attiecīgajā valstī.

Kādas sugas tiek iekļautas Putnu un Biotopu direktīvās?

Tajās tiek iekļautas sugas, kas Eiropā ir apdraudētas un reti sastopamas. Direktīvu mērķis ir nodrošināt tām labvēlīgu aizsardzības statusu – lai sugas dabiskais izplatības areāls nesamazinātos un sugas populācija būtu dzīvotspējīga.

Kāpēc jāaizsargā sugas, kas Latvijā nav apdraudētas?

Sugu izplatība visā reģionā nav vienmērīga. Latvijā, piemēram, balto stārķi varam sastapt gandrīz visur, bet Zviedrijā tas ir rets putns. Direktīvas prasības nosaka stārķa aizsardzību vietās, kur tas dzīvo. Tā kā stārķis sastopams ļoti daudzās mūsu aizsargājamās teritorijās, tā aizsardzība jau tiek nodrošināta, un jaunas aizsargājamās teritorijas baltā stārķa aizsardzībai nav jāveido.

Vai Latvijā ir noteikti izņēmumi sugu aizsardzībā?

Atsevišķām sugām, kuras ir plaši izplatītas Latvijā, bet kuru aizsardzību nosaka Eiropas Savienības direktīvas, tiek piemērots izņēmums – piemēram, Latvijā ir atļauts medīt vilkus un lūšus atbilstoši šo sugu aizsardzības plāniem. Visā Eiropas Savienībā aizsargājamais bebrs nav Latvijā aizsargājama suga.

Ar ko atšķiras *Natura 2000* teritoriju un aizsargājamo teritoriju apsaimniekošana?

Praktiski ne ar ko. Gan aizsargājamās teritorijas, kas ir iekļautas *Natura 2000* tīklā, gan tās, kuras nav iekļautas, ir jāapsaimnieko saskaņā ar aizsargājamās teritorijas dabas aizsardzības plānu un vispārējiem vai individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem. Būtiskākā atšķirība ir tā, ka Eiropas Savienība sadarbojas ar mums *Natura 2000* teritoriju apsaimniekošanā un, izmantojot finanšu instrumentus (piemēram, projektus), sniedz finansiālu atbalstu.

Kāpēc uz privātā īpašumā esošas zemes jāveido aizsargājama teritorija – citur arī ir dabas vērtības!

Sugas un biotopi neizvēlas zemes piederības formu, tie sastopami gan valsts un pašvaldības, gan privātā īpašumā esošās zemēs, turklāt, piemēram, aizsargājamie dzīvnieki (arī augi laika gaitā) var pārvietoties no savas aizsargātās dzīvotnes valsts īpašumā uz privātīpašumu. Tādā gadījumā ir jānodrošina visa sugas uzturēšanās areāla aizsardzība. Tāpat arī, piemēram, Gaujas nacionālajā parkā nav iespējams nosargāt raksturīgo ainavu un citas vērtības, ja tās būs sadalītas fragmentos – vienu saglabājam, otru turpat blakus izcērtam, norokam vai citādi neatgriezeniski izmainām. Dabas vērtību saglabāšana ir valsts, pašvaldību un iedzīvotāju kopīgs uzdevums.

Vai Eiropas Komisija seko, kā apsaimniekojam šīs teritorijas?

Tiešā veidā neseko, jo Eiropas Komisija paļaujas, ka valsts apzinās apsaimniekošanas pienākumus, lai sasniegtu direktīvu mērķi – labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu aizsargājamām sugām un biotopiem. Par īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzības statusu tiek sniegtas regulāras atskaites.

Aizsargājamo teritoriju izveidošana

Kas un kā izveido aizsargājamo teritoriju?

Jebkura persona vai organizācija var izteikt priekšlikumu izveidot aizsargājamo teritoriju; visbiežāk priekšlikumu iesniedz dabas aizsardzības speciālisti un eksperti. Kad apkopotī nepieciešamie dokumenti un veikta saskaņošana, Ministru kabinets vai Saeima apstiprina aizsargājamās teritorijas izveidošanu. Atbilstoši likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” noteiktajai kārtībai, zemes īpašnieki pirms jaunas teritorijas izveidošanas tiek informēti par plānoto aizsargājamo teritoriju, kā arī tiem ir tiesības izteikt savu viedokli, nosaka aizsargājamo teritoriju izveidošanas kārtību.

Kur varu uzzināt, vai zeme atrodas aizsargājamā teritorijā?

Informācija ir pieejama Dabas aizsardzības pārvaldē un pašvaldībās. Ja esat nostiprinājis savas īpašuma tiesības zemesgrāmatā, tad tajā jābūt ierakstītam aprobežojumam par aizsargājamo teritoriju un tās robežām jābūt iezīmētām zemes robežu plānā.

Dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” kartes formātā var pārlūkot aizsargājamo teritoriju, mikroliegumu, aizsargājamo sugu un biotopu datus. Turpat iespējams ērti atlasīt informāciju pēc zemesgabala kadastra apzīmējuma, lai pārlicinātos, vai konkrētā zemes vienība atrodas aizsargājamā teritorijā.

Kas ir Dabas aizsardzības pārvalde un kur tā atrodas?

Dabas aizsardzības pārvalde ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas padotībā esoša iestāde, kuras pamatuzdevumi ir Saeimas un Ministru kabineta izveidoto aizsargājamo teritoriju pārvaldīšana, valsts dabas aizsardzības politikas īstenošana, tai skaitā sugu un biotopu aizsardzības jomā. Tā veic uzraudzības institūcijas funkcijas un kompensāciju izmaksu administrēšanu. Dabas aizsardzības pārvaldei ir četras reģionālās administrācijas:

- ✓ Kurzemes reģionālā administrācija;
- ✓ Latgales reģionālā administrācija;
- ✓ Pierīgas reģionālā administrācija;
- ✓ Vidzemes reģionālā administrācija.

Administrāciju adreses un kontakttālruņi atrodami izdevuma beigās.

Vai var prasīt, lai privātā īpašumā esošu zemi izslēdz no aizsargājamās teritorijas?

Šāds lūgums tiks izpildīts tādā gadījumā, ja sertificēti eksperti būs atzinuši, ka uz jūsu zemes nav dabas vērtību un ka zemesgabala izslēgšana no teritorijas negatīvi neietekmē teritorijas viendabīgumu.

Dabas aizsardzības plāni, finansējums

Kas ir dabas aizsardzības plāns?

Tas ir apjomīgs dokuments, kas balstīts uz pētījumiem par dabas vērtībām kādā konkrētā aizsargājamā teritorijā un nepieciešamajiem pasākumiem to aizsardzībai un apsaimniekošanai. Dabas aizsardzības plānam (turpmāk – plāns) pievienotas arī kartes, kurās attēloti priekšlikumi funkcionālajām zonām – teritorijām, kur nepieciešama atšķirīga apsaimniekošana, stingrāks vai vājāks aizsardzības režīms nekā visā teritorijā kopumā. Plāns ir pieejams vietējā pašvaldībā vai elektroniski Dabas aizsardzības pārvaldes tīmekļa vietnē www.daba.gov.lv.

Kas šo plānu izstrādā un kam tas ir jāņem vērā?

Plānu izstrādā saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem (skatīt normatīvo aktu sadaļā – izdevuma beigās), izstrādi uzrauga Dabas aizsardzības pārvalde. Jebkura fiziska vai juridiska persona (arī zemes īpašnieks) var organizēt plāna izstrādi par saviem līdzekļiem vai piesaistīt šim mērķim sabiedrisko fondu finansējumu. Plāna izstrādē tiek iesaistīta sabiedrība, zemes īpašnieki, uzņēmēji, iedzīvotāji, tiek rīkotas sabiedriskās apspriešanas. Plānu ar rīkojumu apstiprina vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs. Plānam ir ieteikuma raksturs un, pamatojoties uz to, ja nepieciešams, tiek izstrādāti aizsargājamās teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kuri ir juridiski saistoši. Plāns ir jāņem vērā arī tiem, kas plāno novada vai pilsētas turpmāko attīstību. Visbiežāk plānu izstrādā turpmākajiem desmit gadiem.

Kāpēc šāds plāns vajadzīgs?

Plāna izstrādes laikā tiek meklēti kompromisi teritorijas aizsardzībai un apsaimniekošanai – tiek veikta bioloģiskā un sociāli-ekonomiskā izpēte un uz tās pamata izstrādāti priekšlikumi funkcionālajām zonām, kurās ne tikai aizsargā dabu, bet arī paredz iespējas saimniekot. Plānā ieteiktais funkcionālais zonējums un tajā noteiktās aizsardzības prasības tiek apstiprinātas Ministru kabinetā, izstrādājot aizsargājamās teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus. Plāns ir dokuments, uz kura pamata iespējams piesaistīt finansējumu tā īstenošanai. Ieguldījumi dabas aizsardzības mērķu sasniegšanai aizsargājamā teritorijā veicami tikai saskaņā ar dabas aizsardzības plānu.

Vai dabas aizsardzības plānu izstrādā katrai teritorijai?

Likums to neparedz, taču to vajadzētu izstrādāt katrai teritorijai, izņemot pavisam nelielas un vienkāršas aizsargājamās teritorijas. Pašreiz valstij nav tik daudz līdzekļu, lai visu paveiktu uzreiz. Līdz ar to teritorijas, kurām prioritāri izstrādājami plāni par valsts budžeta līdzekļiem, tiek izvēlētas, sagrupējot pēc vairākiem Ministru kabineta noteikumos noteiktiem kritērijiem.

Ko darīt, ja teritorijai plāna nav un tuvākajā laikā nav paredzēts to izstrādāt?

Plāna izstrādāšanu var finansēt gan zemes īpašnieks, gan pašvaldība vai cita organizācija, pieaicinot attiecīgus speciālistus, kas darbu veic atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem. Plāna izstrādei iespējams piesaistīt Latvijas un ārvalstu fondu, kā arī Eiropas Savienības finansējumu.

Vai var ietekmēt dabas aizsardzības plāna saturu teritorijai, kurā ietilpst arī privātā īpašumā esoša zeme?

Jā. Uzsākot plāna izstrādi, zemes īpašnieki tiek uzaicināti uz informatīvu sanākumi, kurā katrs var izteikt savas vēlmes un uzdot jautājumus. Pirms plāna apstiprināšanas notiek sabiedriskā apspriešana. Aktīvi piedaloties minētajos pasākumos, var ietekmēt plāna saturu. Plāns ļoti bieži ir kompromisa rezultāts starp zemes īpašniekiem un speciālistu/ekspertu redzējumu par to, kāda veida apsaimniekošana piemērota konkrētā aizsargājamā teritorijā.

Kas ir plāna sabiedriskā apspriešana?

Sabiedriskajā apspriešanā plāns tiek apspriests kopā ar vietējiem iedzīvotājiem, zemes īpašniekiem, uzņēmējiem, pašvaldību un citiem interesentiem. Tā ir iespēja jebkuram iedzīvotājam izteikt savu viedokli par teritorijas aizsardzību un apsaimniekošanu. Tas ir process, kura laikā katrs var apskatīt un izlasīt plāna melnrakstu, bet beigās – piedalīties sapulcē, kur tiek apspriesti visi priekšlikumi.

Kā uzzināt, kad notiks sabiedriskā apspriešana?

Par sabiedrisko apspriešanu tiek paziņots pašvaldības laikrakstā un oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. Paziņojums par apspriešanu tiek izlikts arī pašvaldības ēkā un ievietots Dabas aizsardzības pārvaldes tīmekļa vietnē.

Kur plānu var apskatīt?

Paziņojumā jābūt iekļautai informācijai gan par sabiedriskās apspriešanas norises vietu un laiku, gan arī par vietu, kur divas nedēļas pirms apspriešanas jebkurš interesents var ar to iepazīties. Ar plānu iespējams iepazīties pašvaldībā, kā arī Dabas aizsardzības pārvaldes tīmekļa vietnē www.daba.gov.lv.

Kāda jēga kaut ko teikt, tāpat neuzklausīs...

Plāna autori un eksperti sabiedriskās apspriešanas laikā atbild uz jautājumiem un izskaidro, kuri priekšlikumi ir izpildāmi un kuri – nav, ņemot vērā aizsargājamas teritorijas izveidošanas mērķi. Plāna autori cenšas pēc iespējas ņemt vērā un iestrādāt plānā izteiktos priekšlikumus vai argumentēti pamatot viedokli, kāpēc konkrētais priekšlikums netiek ņemts vērā. Izsakot savu viedokli, ir iespēja panākt kompromisu, taču, ja plāna izstrādātāji nav informēti par Jūsu priekšlikumiem, viņi par tiem paši iespējams pat neiedomāsies.

Aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi

Kādi var būt saimnieciskās darbības ierobežojumi aizsargājamā teritorijā?

Saimnieciskās darbības ierobežojumus nosaka Ministru kabinets. Tie var būt dažādi atkarībā no teritorijas kategorijas, aizsardzības mērķa un teritorijā sastopamajām sugām un biotopiem. Var tikt ierobežota mežsaimnieciskā darbība, piemēram, aizliegta kailcirte, minerālmēslu un ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu lietošana, kā arī noteikti aizliegumi vai ierobežojumi darbībām, kuru rezultātā tiek mainīts zemes lietošanas veids, piemēram, pļavas apmežošanas, būvniecības ierobežojums vai aizliegums u.tml. Daudzas iecerētās darbības realizējamas, saņemot Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.

Kādi likumi vai noteikumi nosaka saimnieciskās darbības ierobežojumus?

Ierobežojumus nosaka Ministru kabineta apstiprinātie aizsargājamo teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kas attiecināmi uz visām aizsargājamām teritorijām. Vairākām teritorijām, balstoties uz dabas aizsardzības plānu, ir izstrādāti un apstiprināti savi īpaši individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (skatīt normatīvo aktu sadaļā – izdevuma beigās).

Kas ir individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi?

Individuālie noteikumi tiek izstrādāti konkrētai teritorijai un tāpēc var atšķirties no vispārējiem noteikumiem. Izstrādājot individuālos noteikumus, tiek veidots teritorijas funkcionālais zonējums – nosakot, kādas darbības kurā no zonām ir atļautas. Individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus un aizsargājamo teritoriju iedalījumu funkcionālajās zonās veido, pamatojoties uz dabas aizsardzības plānu, ko izstrādā dabas aizsardzības speciālisti, iesaistot pašvaldības un vietējos iedzīvotājus.

Kur šos noteikumus var izlasīt?

Visi Ministru kabineta noteikumi pēc to pieņemšanas tiek publicēti oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” www.vestnesis.lv. Normatīvos aktus var izlasīt arī tīmekļa vietnē www.likumi.lv, kā arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas tīmekļa vietnē www.varam.gov.lv, šī informācija ir pieejama arī Dabas aizsardzības pārvaldē un pašvaldībās.

Ar kādām tiesībām kāds var aizliegt vai ierobežot lietot īpašumu?

Satversmes 105. pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Civillikuma 1082. pants nosaka, ka īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu var uzlikt ar likumu – tātad, jūsu darbību savā īpašumā pilnīgi pamatoti ierobežo attiecīgie likumi.

Zemes īpašniekam ir tiesības saņemt nodokļu atvieglojumus vai kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās un mikroliegumos (skatīt sadaļā – Kompensācijas).

Kāpēc jāierobežo saimnieciskā darbība? Daba taču ir saglabājusies paaudžu saimniekošanas rezultātā!

Atsevišķi biotopu veidi (piemēram, pļavas) tiešām var pastāvēt, tikai tos regulāri apsaimniekojot. Taču ir arī jutīgi biotopi (piemēram, melnalkšņu meži), kuru aizsardzību vislabāk var nodrošināt, ja cilvēks neiejaucas to attīstībā. Citus biotopus var veiksmīgi saglabāt, ja saimniekojam ar ilgtspējīgām, dabai draudzīgām metodēm. Saimnieciskā darbība tiek ierobežota, ņemot vērā zinātniskus pētījumus un ilggadējus novērojumus. Mēs mācāmies arī no citu valstu pieredzes, kurās dabas vērtības diemžēl jau neatgriezeniski noplicinātas, zaudējot lielāko daļu vērtības.

Ko drīkst un nedrīkst darīt apmeklētāji aizsargājamā teritorijā?

Apmeklējot dabas takas vai citu speciāli veidotu infrastruktūru, parasti teritorijā ir izvietotas arī informācijas zīmes vai stendi, kuros norādīts, kas ir atļauts un kas nav. Taču jebkurā gadījumā aizsargājamā teritorijā apmeklētāji nedrīkst bojāt, pārveidot vai iznīcināt dabas vērtības un ainavas elementus, kā arī atstāt atkritumus. Jāievēro maksšķerēšanas un medību noteikumi. Daudzās teritorijās ir atļauta ogošana un sēņošana, nebojājot zemes virskārtu. Atsevišķās teritorijās ir noteikti sezonas liegumi, kad tiek ierobežota apmeklētāju atrašanās teritorijā.

Kurš nodrošina noteikumu ievērošanu?

Dabas aizsardzības pārvalde kontrolē aizsargājamo teritoriju, sugu un biotopu, kā arī mikroliegumu aizsardzību regulējošo normatīvo aktu ievērošanu.

Kam ziņot par pārkāpumiem aizsargājamā teritorijā?

Ja aizsargājamā teritorijā tiek novēroti dabas aizsardzības prasību pārkāpumi, nekavējoties ziņojiet Dabas aizsardzības pārvaldei, Valsts vides dienestam vai arī izmantojiet mobilo aplikāciju Vides SOS. Ja apmeklētāji pārkāpj vispārējās uzvedības normas, novērots huligānisms, vandālisms, izsauciet policiju vai pašvaldības policiju (ja pašvaldībā tā ir izveidota).

Zemes īpašnieka pienākumi

Kādi ir zemes īpašnieka pienākumi aizsargājamā teritorijā?

Zemes īpašniekam ir jāievēro teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumi un jāziņo Dabas aizsardzības pārvaldei vai pašvaldībai par nevēlamām izmaiņām teritorijā, kā arī par novērotajiem pārkāpumiem.

Kas ir nevēlamas izmaiņas dabas vērtībās?

Nevēlamas izmaiņas ir tās, kuru rezultātā dabas objekti zaudē savu sākotnējo vērtību un vairs nespēj atjaunoties. Piemēram, nogāzta putna ligzda, izpostīta augu atradne, nozāģēts dižkoks, saskaldīts dižakmens.

Vai aizsargājamās teritorijas apmeklētāji drīkst uz privātā īpašumā esošas zemes celt teltis un kurt ugunscurus?

Celt teltis un kurt ugunscurus aizliegts dabas rezervātos un citu aizsargājamo teritoriju regulējamā režīma zonās, kur apmeklētāju pieeja liegta vai stingri ierobežota. Aizsargājamās teritorijās un to funkcionālajās zonās ar vājāku aizsardzības režīmu šīs darbības ir pieļaujamas. Parasti dabas aizsardzības plānā tiek norādītas vietas, kur – teritoriju labiekārtojot – pieļaujams celt teltis vai kurt ugunscurus. Dabā to drīkst darīt tikai tad, ja šīs vietas ir īpaši norādītas, piemēram, laivojot pa upi ir redzama norāde uz atpūtas vietu, izveidota ugunsкура vieta, galdiņi. Ugunsbīstamajā periodā Valsts meža dienests var ierobežot apmeklētāju pārvietošanos mežā (informācija pieejama virsmežniecībās).

Kā apmeklētājs var zināt, ka atrodas aizsargājamā teritorijā?

Galveno ceļu malās ap aizsargājamām teritorijām tiek izvietotas īpašas informatīvās zīmes – ozollapas, atsevišķās vietās arī informatīvi stendi. Zīmes tiek izvietotas un atjaunotas pakāpeniski, tāpēc vietām var nebūt uzstādītas. Visa aktuālā informācija ir apskatāma dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” – <http://ozols.daba.gov.lv>.

Kur jāsaskaņo būvniecība un citas darbības, kuru rezultātā tiek mainīta zemes lietošanas kategorija, meža ciršana u.tml.?

Ja nav iespējas iepazīties ar normatīvajiem aktiem, varat vērsties Dabas aizsardzības pārvaldē, kur saņemsiet informāciju, kādi dokumenti nepieciešami un kur katrs jautājums kārtojams. Par meža apsaimniekošanu vairāk uzzināsi tuvākās virsmežniecības birojā, savukārt par būvniecību – pašvaldības būvvaldē.

Kāpēc nedrīkst dedzināt pērno kūlu, kā to darija agrāk?

Nekontrolēta, patvaļīga kūlas dedzināšana ir aizliegta, jo tā apdraud cilvēkus un īpašumus, kā arī var apdraudēt dabas vērtības.

Aizsargājamās teritorijās kontrolēta kūlas dedzināšana ir viens no biotopu apsaimniekošanas pasākumiem, ko veic speciālisti. To īsteno agri pavasarī, kad netiek apdraudēti kukaiņi un putni. Kontrolētai dedzināšanai obligāti ir jāsaņem Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja, kā arī jāinformē Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests.

Esmu redzējis, ka aizsargājamās teritorijās pie ezeriem dedzina niedres...

Dabas aizsardzības jomā niedru dedzināšana kā apsaimniekošanas līdzeklis tiek pielietota atsevišķu aizsargājamo ezeru, mitrāju un pļavu apsaimniekošanā. Šo darbu veic saskaņā ar aizsargājamās teritorijas dabas aizsardzības plānu, individuālajiem teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumiem. Niedres tiek dedzinātas ziemā virs ledu. Lai dedzinātu niedres, ir jāsaņem Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja, kā arī jāinformē Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests.

Bet ko lai dara īpašnieks, kas nespēj nopļaut savas pļavas?

Īpašnieks ir atbildīgs par savas zemes apsaimniekošanu. Pļavas iespējams apsaimniekot, arī tajās ganot lopus. Izmantot var ne tikai piena lopus, bet arī īpašu šķirņu gaļas lopus vai citus lielos zālēdājus (savvaļas zirgus, taurgovus), kas piemēroti dzīvei zem klajas debess visu gadu un tādēļ prasa ievērojami mazāk rūpju. Šādu šķirņu liellopi, kā arī citi lielie zālēdāji, jau šobrīd daudzviet aizsargājamās teritorijās palīdz uzturēt un atjaunot pļavu biotopus.

Zemes īpašnieka tiesības

Vai zemes īpašnieks uz savas zemes drīkst izvietot vai izplatīt informāciju par to, ka tur aug vai dzīvo kāda īpaši reta suga?

Dabas aizsardzības pārvalde var noteikt īpaši aizsargājamo sugu un biotopu sarakstu, kuru atrašanās vietu atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai un šīs informācijas izplatīšana ir jāaskaņo ar Dabas aizsardzības pārvaldi. Par pārējām īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem informācijas izplatīšana nav aizliegta, tomēr jāievēro piesardzība, lai nedotu iespēju negodīgiem cilvēkiem iznīcināt retas dabas vērtības.

Vai zemes īpašnieks var apmeklētājiem stāstīt un rādīt dabas vērtības?

Jā, noteikti varat pavadīt apmeklētājus pa dabas takām un rādīt interesantus objektus savā īpašumā, taču tam jānotiek saskaņā ar teritorijas individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, kā arī vēlams konsultēties ar Dabas aizsardzības pārvaldes speciālistiem.

Vai varu aizliegt svešiem cilvēkiem staigāt pa aizsargājamas teritorijas ceļiem un takām privātā īpašumā?

Ja ceļi un takas – saskaņojot ar zemes īpašnieku – ir paredzēti dabas vērtību apskatei un izveidoti atbilstoši dabas aizsardzības plānam, tad ierobežot apmeklētāju plūsmu nevar. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā īpašniekam ir iespēja izteikt savu viedokli un panākt kompromisu par taku izvietojumu uz viņa zemes un apmeklētāju plūsmu.

Ko darīt, ja nopirkta zeme, bet neviens nav mani informējis, ka tā atrodas aizsargājamā teritorijā?

Pirms iegādāties zemi, īpašnieka interesēs ir noskaidrot visus aprobežojumus, tai skaitā iespējamo atrašanos aizsargājamā teritorijā. Atrašanās aizsargājamā teritorijā nenozīmē, ka aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība. Lai noskaidrotu, kas ir atļauts, sazinieties ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

Kas drīkst nākt un kontrolēt, kā īpašnieks saimnieko uz savas zemes aizsargājamā teritorijā?

To, kā īpašnieks un citas personas ievēro aizsargājamās teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumus, drīkst kontrolēt Dabas aizsardzības pārvaldes un Valsts meža dienesta amatpersonas.

Zemes apsaimniekošana – pieejamie finansējuma avoti

Kādi finansējuma avoti ir pieejami aizsargājamām teritorijām?

- ✓ Eiropas Savienības *LIFE* programmas finansējums. To izmanto, lai izstrādātu un ieviestu aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plānus. Šie ir apjomīgi projekti, kur parasti ir iesaistīti vairāki partneri. www.lifeprogramma.lv
- ✓ Latvijas vides aizsardzības fonda finansējums. Atbilstoši nolikumam katru gadu iespējams iesniegt projektu pieteikumus un pretendēt uz finansējumu, piemēram, dabas taku izveidei, aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanai, dabas izglītības aktivitātēm, dabas aizsardzības plāna izstrādei u.c. Fonds piemērots arī nelieliem projektiem. www.lvafa.gov.lv
- ✓ Eiropas Savienības Lauku attīstības atbalsta finansējums *Natura 2000* teritorijām, kuru administrē Lauku atbalsta dienests. Te pieejami atbalsta maksājumi un kompensācijas. www.lad.gov.lv
- ✓ Dabas aizsardzības pārvaldes kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Par katra finansējuma avota atbalstāmajām aktivitātēm un nepieciešamajiem dokumentiem lūgums interesēties atbilstošo finansējuma avotu tīmekļa vietnēs.

Nodokļi, zemes kadastrālā vērtība

Vai par zemi īpaši aizsargājamā dabas teritorijā ir jāmaksā nodokļi?

Par zemi Aizsargājamā teritorijā ir jāmaksā nodokļi, tomēr atsevišķām aizsargājamo teritoriju kategorijām ir piemērojams atbrīvojums no nekustamā īpašuma nodokļa.

Kādas nekustamā īpašuma nodokļa atlaides pienākas?

Tās atkarīgas no aizsargājamās teritorijas kategorijas. Zemi dabas rezervātos un dabas rezervātu zonās, kur saimnieciskā darbība aizliegta ar likumu, ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek. Pārējās aizsargājamās teritorijās tiek samazināta zemes kadastrālā vērtība, kuru ņem vērā, aprēķinot zemes nodokli.

Kāpēc nav nodokļa atlaides, kaut arī zeme atrodas aizsargājamā teritorijā?

Visticamākais, ka zemei jau ir samazināta kadastrālā vērtība, līdz ar to samazināts arī nodoklis. Lai to noskaidrotu, dodieties uz savu pašvaldību, kurām ir tiesības noteikt nodokļa atlaidi.

Īpašuma tiesību nostiprināšana zemesgrāmatā

Ko nozīmē ieraksts zemesgrāmatā – „aprobežojums – dabas liegums”?

Šo ierakstu izdara reizē ar īpašuma nostiprināšanu zemesgrāmatā. Tas nozīmē, ka daļa zemes vai visa zeme atrodas dabas liegumā, kur jāievēro attiecīgie dabas lieguma aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Tiem, kas zemi atguva īpašumā zemes reformas gaitā, šo ierakstu izdarīja, pamatojoties uz pašvaldības lēmumu par zemes piešķiršanu. Zemes pārdošanas gadījumā aprobežojums tiek ierakstīts jaunā īpašnieka zemesgrāmatā.

Vai iespējama situācija, ka zemesgrāmatā nav aprobežojuma, bet zeme atrodas aizsargājamā teritorijā?

Aprobežojums ir spēkā arī bez ieraksta zemesgrāmatā. Jā, šādai situācijai var būt dažādi iemesli. Pašvaldība pavisām vai nezināšanas dēļ nav minējusi zemes piešķiršanas lēmumā par aprobežojumu. Otrais – īpašums, kuru pirkāt, bija bez aprobežojuma un neviens arī neinformēja, ka tāds ierakstāms. Dažkārt paši īpašnieki „parūpējas”, lai ieraksts par šādu aprobežojumu zemesgrāmatā neparādītos. Likums nosaka, ka šie aprobežojumi ierakstāmi zemesgrāmatā un zemes robežu plānos, pamatojoties uz Dabas aizsardzības pārvaldes nostiprinājuma lūgumu.

Zemes pirkšana, pārdošana, dāvināšana, noma

Vēlos pirkt zemi skaistā vietā, bet nezinu, vai tur nav aizsargājamā teritorija. Ko darīt?

Pirms zemes iegādes Dabas aizsardzības pārvaldē noskaidrojiet, vai attiecībā uz konkrēto zemes gabalu pastāv kādi saimnieciskās darbības ierobežojumi. Informācija par aizsargājamām teritorijām redzama arī dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” – <http://ozols.daba.gov.lv>.

Kas ir pirmpirkuma tiesības?

Valstij ir pirmpirkuma tiesības uz zemi, kas atrodas:

- 1) dabas rezervātos;
- 2) dabas liegumos, ja tie nav iedalīti funkcionālajās zonās;
- 3) dabas pieminekļos (izņemot aizsargājamās kokus un aizsargājamās akmeņus (dižakmeņus)), ja šajos dabas pieminekļos nav nodalītas funkcionālās zonas;
- 4) dabas liegumu, nacionālo parku, biosfēras rezervātu, dabas parku, dabas pieminekļu un aizsargājamo ainavu apvidu dabas rezervāta, stingrā režīma, regulējamā režīma un dabas lieguma zonās.

Kad informēsiet Dabas aizsardzības pārvaldi par savu nodomu pārdot zemi un iesniegsiet darījuma dokumentu, jums paskaidros, ka jāsaņem atzinums par valsts pirmpirkuma tiesību izmantošanu. Turpat arī saņemsiet informāciju, kā jāraksta iesniegums un kādi dokumenti šim iesniegumam jāpievieno.

Vai drīkst savu zemi kādam dāvināt vai iznomāt?

Drīkst dāvināt. Jaunais īpašnieks iegūs zemi ar visiem jau esošajiem aprobežojumiem. Zemi drīkst arī iznomāt, nomas līgumā paredzot nomnieka pienākumus attiecībā uz dabas aizsardzības prasībām.

Kompensācijas

Kāda veida kompensāciju zemes īpašnieks var saņemt par saimnieciskās darbības ierobežojumiem savā īpašumā?

Likums „Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās” (stājās spēkā 2013. gada 1. jūnijā) paredz divu veidu atlīdzību:

- ✓ ikgadējie atbalsta maksājumi;
- ✓ zemes atpirkšana.

Ikgadēja kompensācija par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem *Natura 2000* teritorijās un mikroliegumos tiek izmaksāta no Eiropas Savienības fondu līdzekļiem, kurus administrē Lauku atbalsta dienests. Atbalsttiesīgajai platībai jāsasniedz vismaz 1ha. Savukārt ikgadējas kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās, kuras ir ārpus *Natura 2000* teritoriju tīkla, izmaksā no valsts budžeta līdzekļiem un tās administrē Dabas aizsardzības pārvalde.

Kompensācijas apmērs ir atkarīgs no saimnieciskās darbības ierobežojuma veida.

Zemes atpirkšana attiecas uz neapbūvētu zemi dabas rezervātos vai aizsargājamo teritoriju dabas rezervāta, stingrā režīma un regulējamā režīma zonās. Šos maksājumus valsts nozīmes aizsargājamās teritorijās administrē Dabas aizsardzības pārvalde, bet pašvaldības izveidotajās aizsargājamās teritorijās – pati pašvaldība.

Vai zemes īpašnieks var saņemt kompensāciju par postījumiem, ko nodarījuši īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieki?

Ar 2015. gadu kompensāciju par zaudējumiem, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu (lāči, ūdri) un migrējošo sugu (zosis, jūras kraukļi, zivju ērgļi, jūras ērgļi, ķīri, gārņi) nodarītiem postījumiem izmaksā, ja nodarītie postījumi ir būtiski un ja zemes īpašnieks vai lietotājs postījumu vietā ir veicis aizsardzības pasākumus postījumu novēršanai. Šīs kompensācijas administrē Dabas aizsardzības pārvalde.

Bieži, lai saglabātu dabu, nepietiek ar to, ka neko nedara, tieši otrādi – kaut kas ir jā dara, piemēram, jāpļauj pļavas. Vai ir iespējams atbalsts šādos gadījumos?

Lauku attīstības programma piedāvā atbalstu par bioloģiskās daudzveidības uzturēšanu zālajos.

Vai tiesības uz atlīdzību naudā ir visiem, uz kuru zemes aizsargājamā teritorijā vai mikroliegumā ir noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi?

Tiesības prasīt kompensāciju ir zemes īpašniekam, kura īpašuma tiesības uz zemi nostiprinātas zemesgrāmatā, ja zemes robežas ierīkotas atbilstoši normatīvajos aktos par zemes kadastrālo uzmērīšanu un Civillikumā noteiktajām prasībām.

Zemes īpašniekam attiecībā uz konkrētu zemesgabalu, kuram noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi, gadā var piešķirt tikai vienu kompensāciju no Eiropas Savienības fondu līdzekļiem vai no valsts vai pašvaldības budžeta atbilstoši likumā noteiktajam. Zemes īpašniekam ir tiesības prasīt kompensāciju, ja meža zemes platībai atbilstoši normatīvajiem aktiem par meža inventarizācijas kārtību ir spēkā esoša meža inventarizācijas lieta.

Vai varu pieprasīt kompensāciju par savu zemes daļu, ja esmu viens no trim zemes kopīpašniekiem, bet pārējiem tas neinteresē?

Ja zemes īpašums pieder vairākiem īpašniekiem, kompensāciju var pieprasīt tikai visi kopīpašnieki, savstarpēji vienojoties.

Kādi vēl ir nosacījumi kompensācijas saņemšanai?

Zemes īpašnieka kompensācijas pieprasījumu izskata, ja ir samaksāts nekustamā īpašuma nodoklis par iepriekšējo gadu un kārtējo gada ceturksni. Ja zemes īpašniekam uzlikts naudas sods par pārkāpumiem vides jomā, kā arī, ja viņa vainas dēļ apkārtējai videi nodarīti zaudējumi, kompensācijas pieprasījumu izskata tikai tad, kad zemes īpašnieks normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir samaksājis naudas sodu un atlīdzinājis videi nodarītos zaudējumus.

Kurš var pieteikties uz zemes atpirkšanu?

Zemes īpašnieks var prasīt zemes atpirkšanu, ja zeme jau iekļauta vai to plānots iekļaut dabas rezervātā vai citas aizsargājamās teritorijas dabas rezervātā, stingrā režīma vai regulējamā režīma zonā un ja ir stājies spēkā lēmums par īpašuma tiesību atjaunošanu. Tāpat uz zemes atpirkšanu iepriekš minētajos gadījumos var pieteikties mantinieks, ja saņemta mantojuma apliecība.

Kur vērsties ar jautājumu par zemes atpirkšanu?

Zemes atpirkšana attiecas tikai uz tiem īpašumiem, kuri ir iekļauti dabas rezervātā vai citas aizsargājamās teritorijas dabas rezervāta, stingrā režīma vai regulējamā režīma zonās. Ja zeme atrodas valsts nozīmes aizsargājamā teritorijā, jāinteresējas Dabas aizsardzības pārvaldē, savukārt, ja zeme atrodas pašvaldības izveidotā vietējas nozīmes aizsargājamā teritorijā, jājautā pašvaldībai.

III Mikroliegumi

Mikroliegumu izveidošana

Kas ir mikroliegums?

Mikroliegumi ir nelielas teritorijas (meža nogabali, lauces, nogāzes), kas izveidotas, lai aizsargātu un saglabātu vietas, kurās sastopamas īpaši aizsargājamas sugas vai biotopi. Šīs teritorijas atrodas valsts aizsardzībā.

Vai privātā īpašumā esošā zemē var izveidot mikroliegumu?

Jā, mikroliegumus var izveidot jebkurā vietā, kur ir atrasta kāda aizsargājama suga vai biotops, kuru saglabāšanai likums paredz veidot mikroliegumus.

Vai to var darīt bez īpašnieka ziņas?

Nē, valsts iestādei, kas izveido mikroliegumu, ir jāinformē zemes īpašnieks par saņemto priekšlikumu veidot mikroliegumu. Vienlaikus no zemes īpašnieka tiek gaidīti priekšlikumi un viedoklis par mikrolieguma izveidošanu attiecīgajā īpašumā. Pamatojoties uz speciālistu atzinumu un izvērtējot zemes īpašnieka viedokli, tiek pieņemts lēmums par mikrolieguma izveidošanu un tā platību. Pieņemtais lēmums ne vienmēr saskan ar īpašnieka vēlmēm.

Vai visām aizsargājamām sugām un biotopiem var izveidot mikroliegumus?

Nē. Ministru kabineta noteikumos (skatīt normatīvo aktu sadaļā – izdevuma beigās) teikts, ka mikroliegumus var izveidot 262 aizsargājamām sugām un visiem aizsargājamo biotopu veidiem.

Kā aizsargā tās sugas, kam neveido mikroliegumus?

Ir aizsargājamas sugas, kuras nevar aizsargāt, saglabājot konkrētu vietu (piemēram, brūnais lācis vai ronis, kuri nemitīgi pārvietojas un nav piesaistīti vienai vietai), tās aizsargā, ierobežojot vai aizliedzot medīšanu vai citādu iznīcināšanu un traucēšanu.

Cik liels var būt mikroliegums?

Mikrolieguma platība atkarībā no sugas vai biotopa var būt 0,1-30 ha. Atsevišķu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai izveidotajiem mikroliegumiem var noteikt buferzonu līdz pat 500 ha lielumā.

Ar ko atšķiras mikroliegums no rezervāta, dabas lieguma vai dabas parka?

Mikroliegums parasti ir ievērojami mazāks nekā aizsargājamā teritorija. Mikrolieguma izveidošanas mērķis ir kādas konkrētas sugas vai biotopa saglabāšana, bet aizsargājamās teritorijas mērķis – sugu kompleksa, raksturīgo nedzīvo faktoru un ainavas daudzveidības saglabāšana.

Kas var ierosināt mikrolieguma izveidošanu?

To var darīt jebkura fiziska vai juridiska persona, iesniedzot rakstisku priekšlikumu tai valsts iestādei, kas nosaka mikroliegumus.

Kas un kā izveido mikroliegumus?

Mikroliegumus meža zemēs (izņemot dabas rezervātos un nacionālajos parkos) nosaka Valsts meža dienests, bet mikroliegumus zivju aizsardzībai upju posmos un ezeros vai to daļās – Zemkopības ministrija. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka mikroliegumus nemeža zemēs (piemēram, pļāvās, ūdeņu biotopos, iežu atsegumos u.tml.), kā arī dabas rezervātos un nacionālajos parkos. Šis valsts institūcijas informē pašvaldību un zemes īpašnieku, ka ir saņemts mikrolieguma izveidošanas priekšlikums. Pamatojoties uz attiecīgajā sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēta eksperta (turpmāk – eksperts) atzinumu, tiek pieņemts lēmums par mikrolieguma izveidošanu un tā platību. Var būt gadījumi, kad priekšlikums tiek noraidīts – ja eksperts secina, ka teritorijā jau pastāv kādi ierobežojumi, kas pietiekami nodrošina aizsargājamo sugu vai biotopu saglabāšanu.

Kad mikroliegums izveidots, zemes īpašniekam ir tiesības uz nodokļu atvieglojumiem vai kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās un mikroliegumos (skatīt nodaļā par kompensācijām).

Noteikumi, pienākumi, tiesības

Vai mikroliegumā drīkst medīt?

Medības nav aizliegtas, bet, ja mikroliegums izveidots ligzdojošo putnu aizsardzībai, medības ir ierobežotas putnu vairošanās sezonā.

Vai mikroliegumā, kas izveidots mežā, drīkst saimniekot?

Meža kopšana un ciršana mikroliegumos ir stingri ierobežota. Kokus un krūmus drīkst cirst tikai tad, ja tas nepieciešams aizsargājamās sugas dzīvotnes vai biotopa saglabāšanai. Tas nozīmē, ka, piemēram, lai meža pļaviņa neaizaugtu, tajā drīkst izcirst krūmus un koku atvases. Šādi pasākumi var būt jau minēti eksperta atzinumā par mikrolieguma izveidošanu, taču, ja

tie nekur nav rakstīti, jāsaņem eksperta atzinums, kurā norādīts, ka minētās darbības nav pretrunā ar aizsargājamo sugu vai biotopu aizsardzību.

Vai mikroliegumā drīkst veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīts zemes lietošanas veids?

Tādas darbības ir aizliegtas, izņemot gadījumus, ja tās nepieciešamas īpaši aizsargājamās sugas dzīvotņu vai biotopu uzturēšanai vai atjaunošanai pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas. Tas nozīmē, ka, piemēram, mikroliegumā nedrīkst meža vietā ierīkot tīrumu vai dabiskā plāvā iestādīt mežu.

Ko tur drīkst darīt?

Jāturpina saimniekot, neiznīcinot un netraucējot īpaši aizsargājamās sugas un nebojājot vietas, kur tās sastopamas. Mikroliegumus var apsaimniekot zemes īpašnieks vai tā nolīgta persona, pašvaldība vai Dabas aizsardzības pārvalde saskaņā ar eksperta atzinumu. Eksperta atzinums nav nepieciešams zāles plaušanai un izvākšanai.

Kādi ir zemes īpašnieka pienākumi, ja uz viņa īpašumā esošas zemes ir mikroliegums?

Zemes īpašniekam jāievēro mikrolieguma aizsardzības prasības, kas paredzētas Ministru kabineta noteikumos. Ja īpašnieks konstatē kādu pārkāpumu, nekavējoties jāinformē Dabas aizsardzības pārvalde vai, ja mikroliegums atrodas mežā, virsmežniecība.

Ko darīt, ja privātā īpašumā esošā mežā ligzdo melnais stārķis?

Ja ir aizdomas, ka privātā īpašumā ligzdo aizsargājams putns vai aug aizsargājams augs, par to nepieciešams informēt Dabas aizsardzības pārvaldi vai, ja suga konstatēta mežā, virsmežniecību. Attiecīgās valsts iestādes speciālisti konsultēs - vai nepieciešams izveidot mikroliegumu, vai iespējams atrasto retumu aizsargāt neveidojot mikroliegumu.

Uzraudzība, kontrole, sodi

Kas uzrauga, kā tiek saglabāti mikroliegumi?

Mikroliegumu apsaimniekošanu un aizsardzību uzrauga Dabas aizsardzības pārvalde un Valsts meža dienests.

Kas kontrolē sugu un biotopu aizsardzības prasību izpildi?

Arī šo uzraudzību nodrošina Dabas aizsardzības pārvalde. Aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzības uzraudzību mežos papildus nodrošina arī Valsts meža dienests.

Vai jāatlīdzina zaudējumi par aizsargājamo augu, sēņu, ķerpju un dzīvnieku sugu vai aizsargājamo biotopu iznīcināšanu?

Zaudējumu atlīdzības apmērs atkarīgs no tā, cik reta vai apdraudēta ir konkrētā suga vai biotops. Tas var būt no trīs līdz pat četrdesmit minimālajām mēnešalgām par katru noplūkto vai iznīcināto individu (katru augu, katru putnu, katru dzīvnieku utt.). Zaudējumu atlīdzības apmēru sugām un biotopiem nosaka Ministru kabineta noteikumi (skatīt normatīvo aktu sadaļā – izdevuma beigās).

Kā īpašnieks uzzina, vai viņa īpašumā ir aizsargājamas sugas vai biotopi?

Informāciju par aizsargājamām sugām un biotopiem, un vietām, kur tie konstatēti, var iegūt Dabas aizsardzības pārvaldē un virsmežniecībā (ja īpašumā ir mežs), kā arī dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols".

Kur zemes īpašnieks var uzzināt, vai viņa īpašumā ir izveidots kāds mikroliegums?

Pirms mikrolieguma izveidošanas zemes īpašnieki tiek informēti par tā izveidošanu. Vispilnīgākā informācija par izveidotajiem mikroliegumiem tiek apkopota un glabāta Dabas aizsardzības pārvaldē un virsmežniecībā, kā arī dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols".

Vai zemes īpašnieks drīkst izplatīt informāciju par viņa īpašumā esošiem mikroliegumiem, aizsargājamām sugām un biotopiem?

Lai novērstu informācijas izmantošanu nevēlamām un nelikumīgām darbībām, to atļauts izplatīt tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju. Informācija par aizsargājamām sugām un biotopiem tiek apkopota, lai varētu novērtēt to stāvokli un izvērtēt, vai aizsardzība ir apmierinoša.

IV Ietekmes uz vidi novērtējums

Kas ir ietekmes uz vidi novērtējums (IVN)?

Tā ir procedūra darbību izvērtēšanai plānošanas procesā, pielietojot konkrētus nosacījumus, lai noteiktu, cik lielā mērā plānotais projekts, plāns vai kāda cita paredzētā rīcība ietekmēs vidi.

Vai to veic visiem plāniem un projektiem?

Nē, normatīvajos aktos ir noteikts, kādiem plāniem un projektiem veic ietekmes uz vidi novērtējumu. Atsevišķiem projektiem veic sākotnējo izvērtējumu, lai noteiktu, vai ir nepieciešams piemērot pilno IVN procedūru.

Ja sākotnējā izvērtējumā secina, ka ietekme nebūs būtiska, vai projektu var realizēt?

Jā, tikai vispirms no Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes jāsaņem tehniskie noteikumi. Tehniskie noteikumi nosaka, kas vides un dabas aizsardzības nolūkos jāievēro projekta realizācijas laikā.

Un ja secina, ka ietekme var būt būtiska?

Tad Valsts vides dienests pieņem lēmumu, ka jāveic ietekmes uz vidi novērtējuma pilnā procedūra vai arī ietekmes uz *Natura 2000* teritoriju novērtējums.

Ko ietver IVN un kā to veic?

Sākumā jāiesniedz pieteikums Valsts vides dienesta reģionālajā vides pārvaldē, kur tiks veikts sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums. Ja pieteiktajam projektam iespējama būtiska ietekme uz vidi, tad Valsts vides dienests pieņem lēmumu par IVN nepieciešamību, kura laikā tiek izstrādāts paredzētās darbības novērtējums – apzinātas un izvērtētas iespējamās ietekmes uz vidi un vietējiem iedzīvotājiem, piedāvāti risinājumi negatīvo ietekmju novēršanai vai mazināšanai, kā arī organizētas sabiedriskās apspriešanas. Sabiedriskajā apspriešanā iedzīvotājus informē par paredzēto darbību, tās atrašanās vietu un iespējamām ietekmēm, iedzīvotāji var izteikt savu viedokli un tiek mēģināts panākt kompromisu starp visiem interesentiem. IVN izstrādā projekta ierosinātais vai viņa nolīgta firma pirms paredzētās darbības uzsākšanas.

Vai IVN veic tikai tad, ja plāns vai projekts īstenojams aizsargājamā teritorijā?

Nē, IVN veic visiem projektiem, kas minēti likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikumā, bet sākotnējo izvērtējumu – visām 2. pielikumā minētajām darbībām. Ja projekts paredzēts aizsargājamā teritorijā, tad šim faktam tiek piešķirta īpaša vērība, it sevišķi, ja teritorija iekļauta arī *Natura 2000* tīklā. Ja darbība nav minēta nevienā no likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” pielikumiem, bet tā var ietekmēt *Natura 2000* teritoriju, jāveic speciāls ietekmes izvērtējums uz *Natura 2000* teritoriju.

Bet ja projekta īstenošanas vieta ir blakus *Natura 2000*?

Ja pastāv risks, ka ietekme ir iespējama, izvērtējumu veic neatkarīgi no tā, vai projekta īstenošana notiek *Natura 2000* teritorijā vai tās tuvumā. Piemēram, ietekme uz mitrājiem, kuros ligzdo vai barojas aizsargājami putni un kuru galvenā vērtība ir tieši mitrums, var būt pat 5 km rādiusā, kas ir atkarīgs no gruntsūdeņu izplatības zonas.

Kas notiek, ja ietekme ir būtiska, taču projekts ir liels un valstiski svarīgs?

Normatīvie akti šādiem gadījumiem paredz izņēmumus, ja projekts ir nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzībai, drošībai vai citām sevišķi svarīgām sabiedrības interesēm, ja tas ir vienīgais risinājums un ja tiek īstenoti kompensējošie pasākumi. Par to, vai projekts atbilst šiem izņēmumiem, lemj Ministru kabinets. Ja negatīva ietekme iespējama uz *Natura 2000* teritoriju, jāsaņem atļauja arī no Eiropas Komisijas.

Kas ir kompensējošie pasākumi?

Tie ir pasākumi, kurus veic pirms projekta realizācijas, izveidojot jaunu aizsargājamo teritoriju, ja kāda cita tiks iznīcināta, vai paplašinot esošo tādā apjomā, kādā tā būs negatīvi ietekmēta, projektu realizējot. Svarīgi, ka jaunajai teritorijai jābūt vismaz tikpat vērtīgai un kvalitatīvai kā ietekmētajai, kā arī jānodrošina to pašu sugu un biotopu aizsardzība.

Kas veic šo kompensēšanu?

Kompensējošos pasākumus organizē un apmaksā projekta ierosinātājs. Un ne tikai – ierosinātājs arī turpmākos gadus uzrauga, vai jaunizveidotajā teritorijā dabas vērtības saglabājas tādā pat kvalitātē. To sauc par kompensējošo pasākumu monitoringu.

V Ūdensteču un ūdenstilpju aizsargjoslas

(turpmāk – upju un ezeru aizsargjoslas)

Kas ir ūdenstece un ūdenstilpe?

Ūdenstece un ūdenstilpe ir upes un ezeri, kā arī mākslīgi radīti kanāli un ūdenskrātuves.

Kāpēc gar upi vai ezeru nepieciešama aizsargjosla?

Aizsargjoslas nosaka, lai samazinātu piesārņojuma, piemēram, lauksaimniecības mēslošanas līdzekļu, negatīvo ietekmi uz upēm, ezeriem u.c. ūdensobjektiem, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūstošajās teritorijās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

Kā un cik platas nosaka aizsargjoslas?

Aizsargjoslas nosaka atbilstoši Aizsargjoslu likumam. Visu aizsargjoslu precīzās robežas nosaka pašvaldība novadu un pilsētu teritorijas plānojumos. Tās tiek iezīmētas arī īpašnieku zemes robežu plānos. Aizsargjoslas platums lauku apvidos atkarīgs no upes garuma vai ezera platības. Lielajām upēm un ezeriem tas ir pat 500 m katrā krastā, bet pavisam īsām upītēm un maziem ezeriem – tikai 10 m. Pilsētās un ciemos aizsargjoslas platums nedrīkst būt mazāks par 10 m, izņemot gadījumus, kad tur jau pirms Aizsargjoslu likuma pieņemšanas ir uzbūvētas ēkas.

Kā var zināt, vai zeme atrodas aizsargjoslā?

Ja zeme, piemēram, ir upes aizsargjoslā, zemesgrāmatā vajadzētu būt ierakstam „aprobežojums – upes aizsargjosla”, un aizsargjoslas robežai jābūt iezīmētai zemes robežu plānā. Ja zemesgrāmatā un zemes robežu plānā šāda ieraksta nav, bet ir aizdomas, ka aizsargjosla tomēr varētu būt, vispirms nepieciešams vērsties pie pašvaldības pēc papildu informācijas.

Kāds ir aizsargjoslas platums vietās, kas regulāri pārplūst?

Tur aizsargjosla ir visā palienes platumā, neatkarīgi no upes garuma vai ezera lieluma. Jāņem vērā, ka šīs ir riska teritorijas un applūstošajās teritorijās būvniecība ir aizliegta -spēcīgu palu un plūdu gadījumā valsts nenodrošinās kompensāciju par nodarītajiem zaudējumiem, tāpat arī lielākā daļa apdrošināšanas kompāniju neapdrošina īpašumus un mājas riska teritorijās..

Vai ir iespējams mainīt aizsargjoslas robežas?

Tikai tad, ja tās noteiktas pretrunā ar Aizsargjoslu likumu. Ja uzskatāt, ka īpašumā aizsargjosla noteikta nepareizi, dodieties pie pašvaldības plānošanas speciālistiem, viņi ir tie, kas šīs aizsargjoslas iezīmē teritoriju plānojumos.

Kādi ierobežojumi pastāv šādās aizsargjoslās?

Visi ierobežojumi aprakstīti Aizsargjoslu likuma 35. un 37. pantā.

Būtiskākie ierobežojumi ir šādi:

- ✓ 50 m platā joslā, skaitot no ūdens puses, aizliegta kailcirte;
- ✓ palienēs aizliegts veikt teritorijas uzbēršanu, būvēt ēkas un būves, arī aizsargdambjus, izņemot īslaicīgas lietošanas būvju un mazēku būvniecību, esošo būvju renovāciju, kultūras pieminekļu restaurāciju u.c. darbības, kas noteiktas Aizsargjoslu likumā;
- ✓ 10 m platā joslā, skaitot no ūdens puses, aizliegts:
 - izvietot degvielas uzpildes stacijas;
 - būvēt un izvietot jebkādas ēkas un būves, tai skaitā nožogojumu, izņemot Aizsargjoslu likumā noteiktos gadījumus;
 - lietot mēslošanas līdzekļus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus,
 - ierīkot meliorācijas būves bez saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi,
 - veikt galveno cirti, izņemot koku ciršanu ārkārtas situāciju seku likvidēšanai, vējgāžu, vējlaužu un snieglaužu seku likvidēšanai,
 - iegūt un izmantot derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdeņu ieguvi ūdensapgādei vai rekreācijai aizsargjoslā esošai dzīvojamai vai atpūtnieku aprūpei paredzētai ēkai,
 - mazgāt mehāniskos transportlīdzekļus un lauksaimniecības tehniku,
 - kurt ugunsurus un novietot teltis ārpus šim nolūkam norādītām vietām bez saskaņošanas ar zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju un citas darbības, kas noteiktas Aizsargjoslu likumā.

Vai pienākas nodokļa atlaide par zemi aizsargjoslā?

Zemesgabalam, kurā noteikta aizsargjosla, tiek samazināta zemes kadastrālā vērtība, attiecīgi samazinās arī zemes nodoklis.

Zemes nodokli aizsargjoslā aprēķina tāpat kā citur, ņemot vērā zemes lietošanas mērķi.

Ja neapmierina piemērotais nodokļa aprēķins, vai to var izmainīt?

Jā. Ir tiesības pieprasīt īpašuma pārvērtēšanu jebkurā laikā, ja sedzat ar to saistītos izdevumus. Lai to veiktu, jāraksta iesniegums attiecīgajai pašvaldībai.

Vai tūristi un makšķernieki drīkst upes vai ezera aizsargjoslā celt teltis un kurt ugunscurus?

Aizsargjoslu likums nenosaka aizliegumu celt teltis un kurt ugunscurus upes vai ezera aizsargjoslā. Tomēr jāapzinās, ka jāievēro ugunsdrošības noteikumi un iespējamais aizliegums meža ugunsbīstamības periodā. Turklāt jābūt drošam, ka netiks bojāts vai iznīcināts kāds aizsargājams biotops vai suga. Privātā īpašumā nevienam nav tiesības bez zemes īpašnieka atļaujas kaut ko darīt.

Vai aizsargjoslas tiek īpaši apzīmētas dabā?

Ja nepieciešams, tās tiek apzīmētas ar īpašām zīmēm. Tās izgatavo un izvietoj pašvaldība,

Kas kontrolē, kā tiek ievērotas aizsargjoslas prasības?

Šo kontroli veic Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes un Valsts meža dienests.

VI Baltijas jūras un Rīgas liča piekrastes aizsargjosla

Kas ir Baltijas jūras un Rīgas liča piekrastes aizsargjosla?

Baltijas jūras un Rīgas liča piekrastes aizsargjosla (turpmāk – piekrastes aizsargjosla) ir līdz 5 km plata josla gar visu Latvijas jūras piekrasti gandrīz 500 km garumā, kuras izveidošanas mērķis ir samazināt piesārņojuma ietekmi uz jūru, saglabāt meža aizsargfunkcijas, saglabāt piekrastes ainavu, novērst krasta eroziju un saglabāt piekrasti sabiedrības atpūtai un tūrismam.

Vai tā arī ir aizsargājamā teritorija?

Nē, tā nav aizsargājamā teritorija, bet tajā ir saimnieciskās darbības ierobežojumi. Turklāt piekrastē atrodas daudzas aizsargājamās teritorijas, kas *pārklājas* ar piekrastes aizsargjoslu.

Cik plata tā ir?

Piekrastes aizsargjoslu iedala trīs joslās:

- ✓ krasta kāpu aizsargjosla – vismaz 300 m plata, skaitot no vietas, kur sākas sauszemes veģetācija (ciemos un pilsētās – ne mazāka par 150 m);
- ✓ jūras aizsargjosla – ietver pludmali un ūdens akvatoriju līdz 10 m dziļumam;
- ✓ ierobežotas saimnieciskās darbības josla – līdz 5 km platumā no vietas, kur pludmalē sākas veģetācija.

Kas un kā nosaka aizsargjoslas robežas?

Aizsargjoslas robežas nosaka pašvaldību plānošanas speciālisti un iezīmē tās teritorijas plānojumā. Aizsargjoslas kopā ar visu teritorijas plānojumu apstiprina pašvaldība.

Kur tās var redzēt – vai arī zemesgrāmatā?

Aizsargjoslu robežas tiek iezīmētas pilsētu un novadu teritoriju plānojumos. Tām jābūt iezīmētām arī zemes robežu plānā un ierakstītām zemesgrāmatā, taču jāņem vērā, ka pēc aizsargjoslu robežu izmaiņām pašvaldības teritorijas plānojumā, ne vienmēr tiek aktualizēti zemes robežu plāni un veiktas izmaiņas zemesgrāmatā.

Vai krasta kāpu aizsargjosla var būt arī platāka par 300 m?

Daudzās vietās tā ir tieši 300 m plata, kas nav labā plānošanas prakse, jo aizsargjoslas robežu būtu jānosaka pa dabā saskatāmām līnijām – meža stīgām, reljefa pacēlumiem vai pazeminājumiem, grāvjiem vai ceļiem, kas ne

tikai labāk palīdz aizsargjoslu atšķirt, bet arī nodrošina dabas elementu vienotu veselumu.

Kā nosaka aizsargjoslu tur, kur ir stāvkrasts?

Aizsargjoslas platumu vietās, kur ir stāvkrasts, mēra no krasta nogāzes augšējās malas, taču aizsargjoslā iekļauta ir arī zona no krasta nogāzes augšējās malas līdz ūdenim, līdz ar to aizsargjosla šādās vietās ir platāka.

Vai pludmale arī ir aizsargjoslā?

Pludmale ietilpst jūras aizsargjoslā.

Kam pludmale var piederēt?

Civillikuma 1102. un 1104. pants nosaka, ka jūras piekrastes josla līdz tai vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas, pieder pie publiskiem ūdeņiem, tātad – atrodas valsts īpašumā.

Mana zeme no stāvkrasta tiek regulāri ieskalota jūrā. Vai aizsargjosla līdz ar to pārvietojas?

Jā. Vietās, kas pakļautas krasta erozijas procesiem, aizsargjoslas robežu pārskata izstrādājot jaunu vai grozot teritorijas plānojumu Tomēr ne vienmēr pašvaldības to ņem vērā.

Ja zeme ir slapja pļava, bet pēc attāluma no jūras atbilst kāpu aizsargjoslai. Vai tā arī skaitās aizsargjosla?

Krasta kāpu aizsargjoslas nosaukums cēlies no tā, ka gar krastu galvenokārt stiepjas kāpas. Arī mitras pļavas, ja vien tās ietilpst 300 metros no vietas, kur sākas sauszemes veģetācija, ir krasta kāpu aizsargjoslā.

Kas aizliegts vai atļauts aizsargjoslā?

Vīsā aizsargjoslā jāņem vērā, ka ārpus pilsētām un ciemiem, sadalot zemes gabalu, jaunā zemes īpašuma platība nedrīkst būt mazāka par 3 ha, un uz tā atļauts izveidot tikai vienu viensētu ar palīgēkām, viesnīcu vai tai līdzīga lietojuma ēku.

Krasta kāpu aizsargjoslā noteikti ļoti stingri ierobežojumi būvniecībai – ārpus pilsētām un ciemiem jaunu ēku būvniecība ir aizliegta. Saskaņojot ar attiecīgo reģionālo vides pārvaldi, atļauta tikai jau esošo ēku renovācija, restaurācija un rekonstrukcija, ēkas nepaplašinot (izņemot esošās ēkas, kuru platība ir mazāka par 150 m² – to kopējā platība pēc rekonstrukcijas nedrīkst pārsniegt 150 m²).

Piekrastes aizsargjoslā ietilpstošo ciemu robežas tiek saskaņotas ar Vides aizsardzības un reģionālo attīstības ministriju, un tajos krasta kāpu aizsargjosla var būt šaurāka – pat līdz 150 m. Ciemos būvniecība atļauta tikai tur, kur bijusi iepriekšējā apbūve, ja saglabājušies veco ēku pamati.

Krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē aizliegts norobežot ar žogiem pieeju jūrai, nobraukt no vispārējās lietošanas ceļiem (izņemot, ja tas saistīts ar teritorijas apsaimniekošanu).

Visi nosacījumi atrodami Aizsargjoslu likuma 36. pantā.

Kā var zināt, kur sākas vai beidzas ciems piekrastē un vai mans īpašums atrodas ciemā?

Ciemu robežas ir noteiktas pašvaldības teritorijas plānojumā. Tāpat arī zemesgrāmatā īpašuma adresē būtu jābūt norādītam par atrašanos ciemā, taču, ņemot vērā teritoriālās reformas un to, ka teritorijas plānojumi ik pēc laika tiek atjaunoti, šī informācija var būt novecojusi.

Vai tūristi un atpūtnieki drīkst celt teltis un kurt ugunsurus krasta kāpu aizsargjoslā?

Krasta kāpu aizsargjoslā aizliegts kurt ugunsurus, izņemot māju pagalmus un īpaši šim nolūkam iekārtotas vietas. Ugunsbīstamajā periodā Valsts meža dienests var ierobežot cilvēku pārvietošanos mežos. Pludmalē, kas ietilpst jūras aizsargjoslā, ugunsurus kurt nav aizliegts.

Kāpēc neļauj būtēt kāpās? Visu var sakopt – uzvest melnzemi, iesēt zāli...

Pat būvējot nelielu mājiņu būs pietiekami, lai pilnīgi iznīcinātu trauslo kāpu zemsedzi un neatgriezeniski pazaudētu jutīgos biotopus kāpās.

Zviedrijā, Turcijā un Vidusjūras reģionā sabūvētas mājas gar krastu. Izskatās tik jauki. Kāpēc mēs nevarētu apbūvēt piekrasti?

Mēs nevaram salīdzināt savu piekrasti ar Zviedriju vai Vidusjūru, kur krasts ir klinšains. Mūsu smilšainās kāpas ir ļoti nepastāvīgas – tās pakļautas krasta erozijai. Pagājušā gadsimta 50. gados, kad kāpas vēl nebija apmežotas, tās vēja rezultātā pārvietojās, pat aprotot veselas mājas un ciemus. Piekrastes zvejnieki agrāk cēla mājas tikai aiz kāpām, jo zināja, ka citādi jūra un kāpas māju iznīcinās. Tagad gribam redzēt jūru pa istabas logu un ceļam māju uz kāpas pašā jūras krastā. Apbūvējot kāpu zonu, mēs ne tikai pilnīgi iznīcinām unikālas dabas vērtības, bet arī nepārdomāti pakļaujam riskam būves.

Ja aizsargjoslas pārklājas, kādi noteikumi tad ir spēkā?

Aizsargjoslu pārklāšanās gadījumā spēkā ir stingrākie noteikumi. Arī gadījumos, kad zemes gabals vienlaicīgi ir gan aizsargjoslā, gan aizsargājamā teritorijā.

Kāpēc joprojām notiek tik intensīva kāpu izbraukāšana?

Pēdējā laikā interese braukt pa kāpām ar dažādiem braucamrīkiem ir ievērojami pieaugusi. Lai atvieglotu Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvalžu un Dabas aizsardzības pārvaldes inspektoru darbu, Ministru kabinets ir pieņēmis noteikumus, kas ļauj pašvaldību amatpersonām un vides inspektoriem sastādīt administratīvā pārkāpuma protokolu par pārvietošanos ar mehānizētu transportlīdzekli Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes krasta kāpu aizsargjoslā, pludmalē vai aizsargājamā teritorijā arī bez vadītāja klātbūtnes.

Tas nozīmē, ka braucējs atnāk no peldes jūrā, bet pie mašīnas piesprausts protokols?

Jā, tā var gadīties, ja kāds novietojis savu braucamo (arī triciklu vai kvadriciklu) neatļautā vietā.

Un kas uz tā rakstīts?

Protokola sastādīšanas datums, attiecīgās amatpersonas vārds, uzvārds, pārkāpuma izdarīšanas vieta, transportlīdzekļa marka un valsts reģistrācijas numurs, attiecīgā likuma vai noteikumu pārkāptais pants, informācija uzzinām un sūdzību iesniegšanai, naudas soda apmērs, samaksas termiņš, informācija par sekām, kādas iestājas, ja naudas sods netiek samaksāts.

Vai informācija par pārkāpumu kaut kur tiek nodota?

Jā, piecu dienu laikā pēc pārkāpuma konstatēšanas tā nonāk transportlīdzekļu un to vadītāju valsts reģistrā.

Kas notiek, ja sodu nesamaksā norādītajā laikā?

Minētajā valsts reģistrā izdara aizlieguma atzīmi, un līdz naudas soda samaksai transportlīdzeklim aizliedz veikt valsts tehnisko apskati un reģistrēt to valsts reģistrā, kā arī – izbraukt no Latvijas, ja transportlīdzeklis reģistrēts ārvalstīs.

Kā un kad šie aizliegumi tiek noņemti?

Aizliegums dzēšas automātiski, ja sodu samaksā. Ja tiek izskatīta sūdzība par piemēroto sodu, tad aizliegums tiek dzēsts, ja amatpersona atceļ uzlikto sodu.

VII Tauvas josla

Vai tauvas josla arī ir aizsargjosla?

Nē, tā ir josla gar upēm, ezeriem un citiem ūdensobjektiem, kas paredzēta kājāmgājējiem, zvejai un kuģošanai, zivju resursu uzraudzībai, robežapsardzībai, kā arī vides aizsardzības, ugunsdrošības un glābšanas pasākumu veikšanai.

Cik plata tā ir?

Gar privāto ūdeņu krastiem – 4 m, gar pārējo ūdeņu krastiem – 10 m, gar jūras piekrasti – 20 m, gar mākslīgi izbūvētiem kanāliem, hidrotehniskām būvēm un citām būvēm uz ūdens – saskaņā ar minētās būves plānu. Tauvas joslu mēra no normālās ūdenslīnijas, bet stāviem krastiem – no nogāzes augšmalas, ņemot vērā, ka tauvas joslā ietilpst arī nogāze un sauszeme no ūdenslīnijas līdz nogāzei, jūrai – no vietas, kuru sasniedz augstākās bangas.

Kas notiek ar tauvas joslu, ja upe maina gultni?

Tauvas josla pārvietojas līdz ar upi.

Īpašuma pašā vidū atrodas ezeriņš. Kāda tam ir tauvas josla?

Ja ūdeņi un zeme tiem visapkārt pieder vienam īpašniekam un zvejas tiesības šajos ūdeņos nepieder valstij, tad tauvas josla nav jānosaka.

Kas īpašniekam jāzina par aizliegumiem tauvas joslā?

Nedrīkst ierobežot kājāmgājēju pārvietošanos (aizliegt gājējiem tur atrasties, iežogot zemi tauvas joslā), zvejošanu un kuģošanu, uzraudzību un kontroli, glābšanas pasākumus.

Vai tas nozīmē, ka manā īpašumā tūristi var celt teltis un rīkot apmetnes bez manas ziņas?

Nē, tūristu un zvejnieku apmetņu ierīkošanu, kā arī laivu piestātnes izveidošanu vai jebkuru ar kuģošanu un zveju saistītu darbību var veikt tikai speciāli norādītās vietās un saskaņojot ar zemes īpašnieku.

Vai tauvas josla arī tiek ierakstīta zemesgrāmatā kā aprobežojums?

Jā, tauvas josla jāieraksta zemesgrāmatā kā nekustamā īpašuma apgrūtinājums.

Kur uzzināt, kuri ūdeņi ir publiskie un kuros ūdeņos zvejas tiesības pieder valstij?

Publiskie ūdeņi noteikti ar Civillikuma pielikumiem – I pielikums (1102. pantam) „Publisko upju un ezeru saraksts”, II pielikums (1115. pantam) „Ezeru saraksts, kuros zvejas tiesības pieder valstij”, III pielikums (1117. pantam) „Upju vai to daļu saraksts, kurās zvejas tiesības pieder valstij”.

VIII Neskaidrības

Kurp doties, ja radušās neskaidrības par zemes apsaimniekošanu aizsargājamā teritorijā?

Iepriekš vienojoties par vizītes laiku – uz Dabas aizsardzības pārvaldi, vai arī zvanot vai rakstot elektronisko vēstuli.

Bet, ja es vēlos savu problēmu izstāstīt ministrijā?

Iepriekš piezvaniet, noskaidrojiet, pie kura darbinieka Jums jāierodas, un vienojoties par konkrētu vizītes laiku. Varat uzrakstīt arī vēstuli vai e-pastu, rakstiski izklāstot radušos problēmu.

IX Normatīvie akti

(aktuālā redakcija uz 01.06.2017)

Normatīvie akti, kas nosaka sugu un biotopu aizsardzības prasības

1. Sugu un biotopu aizsardzības likums, 2000.
2. MK 2000.gada 14.novembra noteikumi Nr.396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”.
3. MK 2000.gada 5.decembra noteikumi Nr.421 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”.
4. MK 2007.gada 24.aprīļa noteikumi Nr. 281 „Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas”.
5. MK 2010.gada 16.marta noteikumi Nr. 276 „Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu sertificēšanas un darbības uzraudzības kārtība”.
6. MK 2010.gada 21.decembra noteikumi Nr.1165 „Kārtība, kādā izsniedz atļaujas nemedijamo sugu indivīdu iegūšanai, ievieš Latvijas dabai neraksturīgas savvaļas sugas (introdukcija) un atjauno sugu populāciju dabā (reintrodukcija)”.
7. MK 2012.gada 18.decembra noteikumi Nr.940 „Noteikumu par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”.
8. MK 2016.gada 21.februāra noteikumi Nr. 153 „Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu”.
9. MK 2016.gada 7.jūnija noteikumi Nr. 353 “Kārtība, kādā zemes īpašniekiem vai lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem un minimālās aizsardzības pasākumu prasības postījumu novēršanai”.

Normatīvie akti, kas nosaka aizsargājamās teritorijas, to aizsardzību un apsaimniekošanu

1. Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, 1993.
2. Likums „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu”, 1997.
3. Grīņu dabas rezervāta likums, 2000.
4. Moricsalas dabas rezervāta likums, 2000.
5. Ķemeru nacionālā parka likums, 2001.
6. Teiču dabas rezervāta likums, 2008.
7. Gaujas nacionālā parka likums, 2009.
8. Krustkalnu dabas rezervāta likums, 2009.
9. Likums „Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās”, 2013.
10. Slīteres nacionālā parka likums, 2015.
11. MK 1999.gada 23.februāra noteikumi Nr.69 „Par aizsargājamo ainavu apvidiem”.
12. MK 1999.gada 9.marta noteikumi Nr. 83 „Par dabas parkiem”.
13. MK 1999.gada 15.jūnija noteikumi Nr. 212 „Par dabas liegumiem”.
14. MK 2001.gada 20.marta noteikumi Nr.131 „Par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem”.
15. MK 2001.gada 17.aprīļa noteikumi Nr.175 „Par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem”.
16. MK 2002.gada 28.maija noteikumi Nr. 199 „Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) izveidošanas kritēriji Latvijā”.
17. MK 2005.gada 22.novembra noteikumi Nr. 888 „Noteikumi par aizsargājamām alejām”.
18. MK 2006.gada 18.jūlija noteikumi Nr. 594 „Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai”.
19. MK 2007.gada 9.oktobra noteikumi Nr.686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”.
20. MK 2008.gada 7.jūlija noteikumi Nr.511 „Dabas pieminekļiem nodarītā kaitējuma novērtēšanas un sanācijas pasākumu izmaksu aprēķināšanas kārtība”.
21. MK 2010.gada 5.janvāra noteikumi Nr. 17 „Noteikumi par aizsargājamām jūras teritorijām”.
22. MK 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

23. MK 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.300 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*)”.
24. MK 2013.gada 17.septembra noteikumi Nr.891 „Noteikumi par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, par kuriem pienākas kompensācija, tās izmaksas nosacījumiem, kārtību un apmēru”.
25. MK 2015.gada 7.aprīļa noteikumi Nr.171 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020.gada plānošanas periodā”.
26. Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi izstrādāti sekojošām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām:
- dabas liegumiem „Ances purvi un meži”, „Ābeļi”, „Babītes ezers”, „Burtnieku ezera pļavas”, „Daugava pie Kaibalas”, „Dziļezers un Riebezers”, „Garkalnes meži”, „Jaunanna”, „Jaunciems”, „Kadājs”, „Klāņu purvs”, „Korneti – Pelļi”, „Lielupes palienes pļavas”, „Liepājas ezers”, „Lubāna mitrājs”, „Maņģenes meži”, „Mežmuižas avoti”, „Mežole”, „Mugurves pļavas”, „Oviši”, „Pāvilostas pelēkā kāpa”, „Raķupes ieleja”, „Randu pļavas”, „Sedas purvs”, „Sitas un Pededzes palienes”, „Stiklu purvi”, „Stompaku purvi”, „Ukru gārša”, „Ventas ieleja”, „Ventas un Šķerveļa ieleja”, „Vidzemes akmeņainā jūrmala”, „Virguļīcas meži”, „Vitrupes ieleja”, „Zebrus un Svētes ezers”, „Zvārde”,
 - dabas parkiem „Abavas senleja”, „Bauska”, „Beberbeķi”, „Bernāti”, „Cirīšu ezers”, „Doles sala”, „Driksnas sils”, „Dvietes paliene”, „Embūte”, „Engures ezers”, „Laukezers”, „Milzkalns”, „Numernes valnis”, „Pape”, „Piejūra”, „Pinks ezers”, „Ragakāpa”, „Salacas ieleja”, „Svētes paliene”, „Tērvete”, „Vecumu meži”, „Zvārdes meži”,
 - aizsargājamam dendroloģiskajam stādījumam „Skrīveru svešzemju koku stādījumi”; ģeoloģiskam un ģeomorfoloģiskas dabas piemineklim „Kaltenes krasta veidojumi”; aizsargājamam ainavu apvidum „Ziemeļgauja”.
 - aizsargājamām jūras teritorijām „Irbes šaurums”, „Nida – Pērkone”, „Rīgas liča rietumu piekraste”.
 - Gaujas nacionālajam parkam, Ķemeru nacionālajam parkam, Rāznes nacionālajam parkam, Slīteres nacionālajam parkam, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātam.

Normatīvie akti, kas sekmē dabas aizsardzību

1. Zvejniecības likums, 1995.
2. Aizsargjoslu likums, 1997.
3. Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, 1998.
4. Meža likums, 2000.
5. Međību likums, 2003.
6. Teritorijas attīstības plānošanas likums, 2011.
7. MK 2007.gada 28.augusta noteikumi Nr. 568 „Kārtība, kādā noformējams administratīvā pārkāpuma protokols-paziņojums par mehānisko transportlīdzekļu pārvietošanās noteikumu pārkāpšanu ārpus autoceļiem Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes krasta kāpu aizsargjoslā, pludmalē vai īpaši aizsargājamā dabas teritorijā”.
8. MK 2012.gada 18.decembra noteikumi Nr. 936 „Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā”.

X Iestāžu kontaktinformācija

VIDES AIZSARDZĪBAS UN
REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJA
Tālrunis: 67026470
e-pasts: varam@varam.gov.lv
Tīmekļa vietne: www.varam.gov.lv

DABAS AIZSARDZĪBAS
DEPARTAMENTS
Tālrunis: 67026503
e-pasts: daiga.vilkaste@varam.gov.lv
Tīmekļa vietne: www.varam.gov.lv

LATVIJAS VIDES AIZSARDZĪBAS
FONDA ADMINISTRĀCIJA
Tālrunis: 67503322
e-pasts: lvafa@lvafa.gov.lv
Tīmekļa vietne: www.lvafa.gov.lv

VALSTS VIDES DIENESTS
Tālrunis: 67084200
e-pasts: vvd@vvd.gov.lv
Tīmekļa vietne: www.vvd.gov.lv

VIDES PĀRRAUDZĪBAS VALSTS BIROJS
Tālrunis: 7321173
e-pasts: vpvb@vpvb.gov.lv
Tīmekļa vietne: www.vpvb.gov.lv

VALSTS MEŽA DIENESTS
Tālrunis: 67226600
e-pasts: vmd@vmd.gov.lv
Tīmekļa vietne: www.vmd.gov.lv

DABAS AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE
Tālrunis: 67509545
e-pasts: daba@daba.gov.lv
Tīmekļa vietne: www.daba.gov.lv

Kurzemes reģionālā administrācija
Tālrunis: 63286000
e-pasts: kurzeme@daba.gov.lv

Latgales reģionālā administrācija
Tālrunis: 64605860
e-pasts: latgale@daba.gov.lv

Pierīgas reģionālā administrācija
Tālrunis: 67730078
e-pasts: pieriga@daba.gov.lv

Vidzemes reģionālā administrācija
Tālrunis: 64107230
e-pasts: vidzeme@daba.gov.lv

Dabas datu pārvaldības sistēma
„Ozols”
Tīmekļa vietne: ozols.daba.gov.lv

LAUKU ATBALSTA DIENESTS
Tālrunis: 67095000
e-pasts: lad@lad.gov.lv
Tīmekļa vietne: www.lad.gov.lv

